

Lidská práva

Členění základních práv

- Dle obsahu
- Dle generací
- Dle statusů
- Dle nositelů práv

Dle obsahu

- Základní
- Politická
- Práva národnostních menšin
- Hospodářská, sociální a kulturní
- Soudní a jiná právní ochrana

Dle statusů

- ***Status relativus*** - rovné postavení jedinců vůči sobě navzájem, rovné postavení vůči státu
- ***Status negativus*** - záruky omezení státní moci vůči jedinci, respektování základní svobody v užším slova smyslu
- ***Status activus*** - možnosti jedince podílet se na fungování státu
- ***Status positivus*** - závazky státu k aktivnímu plnění vůči jedinci (např. státní občanství)
- ***Status subiectionis*** - závazky jednotlivce vůči státu (např. vojenská služba, poslušnost právního řádu)

Tzv. generace

- **I. generace** - lidská práva, základní svobody a práva na soudní ochranu, která mají původ již v 17. a 18. století
- **II. generace** - práva hospodářská, sociální a kulturní, spjatá s rozvojem dělnického a křesťanského sociálního hnutí na přelomu 19. a 20. století
- **III. generace** - tzv. práva solidarity - právo na mír, na informaci, na rozvoj, životní prostředí, společné kulturní dědictví lidstva

Nositelé práv

- Právnícké osoby
- Fyzické osoby
- Veřejnoprávní korporace
- Stát
- Občané vs. cizinci

Možnosti omezení

- Formou zákona
- Současně hledání podstaty a smyslu - čl. 4 odst. 4 LZPS „ *Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.*“
- Často se limitují navzájem!

Kolize základních práv

- Princip proporcionality
- Princip přiměřenosti
- Zásada vhodnosti
- Zásada potřebnosti
- Zásada poměrování v kolizi stojících základních práv

OSN – historie vzniku

- Název Spojené národy navrhl americký prezident Franklin D. Roosevelt a poprvé byl použit za druhé světové války v Deklaraci Spojených národů z 1. ledna 1942, v níž se zástupci 26 států jménem svých vlád zavázali pokračovat ve společném boji proti mocnostem Osy

Společnost národů

- Organizace koncipovaná v průběhu první světové války a ustavená v roce 1919 v rámci Versailleské smlouvy „na podporu mezinárodní spolupráce a dosažení míru a bezpečnosti“
- V rámci Versailleské smlouvy vznikla i Mezinárodní organizace práce jako přidružená organizace Společnosti národů
- Společnost národů ukončila činnost poté, co se jí nepodařilo zabránit vypuknutí druhé světové války

San Francisco 1945

- Zástupci 50 zemí se sešli na Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání a vypracovali Chartu OSN
- Chartu podepsalo 26. června 1945 celkem 50 zemí. Polsko sice nebylo na konferenci zastoupeno a svůj podpis připojilo později, je ale považováno za jednu z 51 zakládajících členských zemí OSN

Založení OSN

- Organizace spojených národů oficiálně vznikla 24. října 1945, kdy byla Charta ratifikována Čínou, Francií, Sovětským svazem, USA, Velkou Británií a většinou ostatních signatářských zemí OSN
- Každoročně se proto 24. říjen slaví jako Den Spojených národů

Členství v OSN

- Členství je přístupné všem mírumilovným státům ochotným přijmout povinnosti vyplývající z Charty a odhodlaným a schopným tyto povinnosti plnit
- Nové členské státy přijímá Valné shromáždění na základě doporučení Rady bezpečnosti
- Charta stanovuje podmínky pro pozastavení členství nebo vyloučení států z důvodu porušení zásad Charty

Charta OSN

- Byla podepsána 26. června 1945 v San Franciscu na závěr Konference Organizace spojených národů o mezinárodní organizaci a vešla v platnost 24. října 1945
- Statut Mezinárodního soudního dvora tvoří integrální součást Charty

My, lid spojených národů, jsouce odhodláni

- uchránit budoucí pokolení metly války, která dvakrát za našeho života přinesla lidstvu nevýslovné strasti,
- prohlásit znovu svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a národů velkých i malých,
- vytvořit poměry, za nichž mohou být zachovány spravedlnost a úcta k závazkům plynoucím ze smluv a jiných pramenů mezinárodního práva,
- podporovat sociální pokrok a zlepšovat životní úroveň ve větší svobodě,

A k tomu cíli

- pěstovat snášenlivost a navzájem žít v míru jako dobří sousedé,
- sjednotit své síly k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti,
- přijmout zásady a zavést metody zajišťující, aby ozbrojené síly nebylo užíváno jinak než ve společném zájmu, a používat mezinárodního ústrojí k podpoře hospodářského a sociálního povznesení všech národů,

Rozhodli jsme se

- **sdružit své úsilí, abychom těchto cílů dosáhli.**
- Proto se naše vlády prostřednictvím svých zástupců, kteří se shromáždili v městě San Franciscu a předložili své plné moci, jež byly shledány v dobré a náležitě formě, dohodly na této Chartě Spojených národů a zřizují tímto mezinárodní organizaci zvanou Spojené národy.

Všeobecná deklarace lidských práv

- Schválena VS OSN 10. 12. 1948
- Nezávazný dokument
- Nejznámější dokument o lidských právech
- Hlasování se zdrželo i tehdejší Československo, dále Sovětský Svaz, Ukrajina, Bělorusko, Polsko, Jugoslávie, Jihoafrická unie, Saudská Arábie

Všeobecná deklarace lidských práv

U vědomí toho,

- že uznání přirozené důstojnosti a rovných a nezcizitelných práv členů lidské rodiny je základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě
- že zneuznání lidských práv a pohrdání jimi vedlo k barbarským činům, urážejícím svědomí lidstva, a že vybudování světa, ve kterém lidé, zbavení strachu a nouze, se budou těšit svobodě projevu a přesvědčení, bylo prohlášeno za nejvyšší cíl lidu
- že je nutné, aby lidská práva byla chráněna zákonem, nemá-li být člověk donucen uchýlovat se, když vše ostatní selhalo, k odboji proti tyranii a útlaku a že je nutné podporovat rozvoj přátelských vztahů mezi národy

Lid Spojených národů

- že lid Spojených národů zdůraznil v Chartě znovu svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a že se rozhodl podporovat sociální pokrok a vytvořit lepší životní podmínky ve větší svobodě,
- že členské státy převzaly závazek zajistit ve spolupráci s Organizací spojených národů všeobecné uznávání a zachovávání lidských práv a základních svobod a
- že stejné chápání těchto práv a svobod má nesmírný význam pro dokonalé splnění tohoto závazku, **Valné shromáždění** vyhláší tuto **Všeobecnou deklaraci lidských práv**

Základní orgány OSN

- Valné shromáždění
- Rada bezpečnosti
- Ekonomická a sociální rada
- Sekretariát OSN
- Poručenská rada
- Mezinárodní soudní dvůr

Členské státy

- Od roku 2011 193 států
- Seznam – wikipedie

Pozorovatelé

- Organizace, entity a jeden suverénní stát
- Mají právo mluvit na zasedání VS
- Účastnit se procedurálního hlasování
- Podepisovat a podporovat petice
- Stát Vatikán
- Ostatní např. Evropská unie, Rada Evropy, Sdružení karibských států, Mezinárodní olympijský výbor, Mezinárodní správa mořského dna...

Valné shromáždění OSN

- Nejvyšší orgán OSN
- Všechny členské státy
- V čele předseda
- Zasedání začíná každoročně v září
- 72. zasedání zahájeno 19. 9. 2017 v New Yorku, předsedou byl zvolen Miroslav Lajčák ze SR
- Předsedou 57. zasedání v roce 2002/2003 byl Jan Kavan
- Projednává otázky, které jsou spojené s Chartou OSN, zprávy výborů, volí jejich členy

Hlavní úkoly 72. zasedání VS OSN

- Cca 160 otázek
- Rozvoj Afriky
- Pašování drog
- Boj s mezinárodním terorismem
- Rozvoj mezinárodního práva
- Koordinace humanitární pomoci
- Ochrana práv člověka
- Likvidace rasismu
- Financování mírových operací

Všeobecný výbor

- Předseda VS
- Místopředsedové VS
- Předsedové výborů

6 hlavních výborů

- První výbor – politický a bezpečnostní, na jehož práci se podílí i tzv. zvláštní politický výbor
- Druhý výbor – hospodářský a finanční
- Třetí výbor – sociální, humanitní a kulturní
- Čtvrtý výbor – speciálně-politický a dekolonizační
- Pátý výbor – administrativní a rozpočtový
- Šestý výbor – právní

Hlasování ve VS OSN

- Běžné otázky - **nadpoloviční většina přítomných** hlasujících
- **Podstatné věci** např. přijímání nových členů - **dvoutřetinová většina** z přítomných a hlasujících
- **Volba soudců Mezinárodního soudního dvora** - nadpoloviční většina ze všech členů
- **Revize Charty** - **dvoutřetinová většina všech členů**

Jednání a hlasování ve VS OSN

- V politických otázkách se rozhodnutí přijímají **konsenzem** všech členských států (konsenzus znamená všeobecný souhlas)
- Pokud někdo vznáší připomínku, dále se rokuje, když ji nevznáší, považuje se věc za schválenou a dále se o ní nerokuje
- Každý členský stát má jeden hlas
- Přítomní hlasující jsou ti, kteří jsou fyzicky přítomni

Rada bezpečnosti OSN

- Stálí členové
- Nestálí členové
- Pozorovatelé
- Celkem 15 členů

Kompetence RB OSN

- Zachování míru ve světě
- Řešení sporů
- Úprava zbrojení
- Používání sankcí vůči narušiteli
- Podnikání vojenských akcí proti agresoru
- Navrhuje kandidáta na generálního tajemníka
- Spolu s Valným shromážděním volí soudce mezinárodního soudního dvora
- Předkládá zprávy o svojí činnosti valnému shromáždění

Původní stálí členové

- USA
- Spojené království
- Čínská lidová republika
- Francie
- Sovětský svaz

Aktuální stálí členové Rady bezpečnosti

- USA
- Spojené království
- Čínská lidová republika
- Francie
- Rusko

Nestálí členové RB

- Voleni VS, vždy k 1. lednu nadcházejícího roku
- Regionální skupiny zemí navrhují ze svého středu jednu nebo několik kandidátských zemí
- *Afrika* - 3
- *Asie, Latinská Amerika a západní Evropa*- 2
- *východní Evropa* (kam spadá ČR) - 1
- Jedním ze zástupců musí být *arabská země* spadající střídavě pod Afriku nebo Asii
- Žádná země nemůže být zvolena dvakrát bezprostředně po sobě, vždy musí následovat alespoň jednoletá přestávka

Ohrožení míru

**Bezpečnostní rada jako jediný orgán může
nařídit použití síly při řešení ohrožení míru**

Právo veta

- Nejvýznamnější zvláštní pravomocí stálých členů RB OSN je **neomezené právo veta**, kdy kterýkoliv z nich může zablokovat jakékoliv rozhodnutí RB OSN
- Toto veto nelze žádným způsobem obejít

Probíhající mírové operace pod mandátem RB OSN

- **Afrika:** UNMISS (Jižní Súdán), UNAMID (Súdán-Dárfúr), UNISFA (Súdán-Abyei), UNOCI (Pobřeží slonoviny), UNMIL (Libérie), MONUSCO (DR Kongo), MINURSO (Západní Sahara), MINUSMA (Mali), MINUSCA (Středoafriická republika)
- **Amerika:** MINUSTAH (Haiti)
- **Asie:** UNMOGIP (Indie/Pákistán)
- **Blízký východ:** UNIFIL (Libanon), UNDOF (Golanské výšiny), UNTSO (od 1948)
- **Evropa:** UNMIK (Kosovo), UNFICYP (Kypr)

Ekonomická a sociální rada

- Otázky spojené s ekonomickým, sociálním, kulturním a zdravotním rozvojem
- Podpora dodržování lidských práv
- Spolupráce s přidruženými odbornými mezinárodními organizacemi – Světová zdravotnická organizace, Organizace pro výživu a zemědělství, Světová banka apod
- Vytváří si pomocné orgány, kterými jsou komise nebo výbory – Komise pro lidská práva, Výbor pro národnostní menšiny apod
- Zasedá dvakrát ročně, a to jednou v New Yorku a jednou v Ženevě

Sekretariát OSN

- Zpracovává podkladové informace pro zástupce vlád
- Realizuje rozhodnutí členských států OSN
- Organizuje mezinárodní konference
- Poskytuje překladatelské a tlumočnické služby do oficiálních jazyků OSN

Generální tajemník OSN

- Řídí Sekretariát OSN
- De facto je hlavou a osobou komunikující navenek OSN
- Je jmenován na pětileté období VS na návrh RB
- 7. generální tajemník Kofi Annan a OSN obdrželi v roce 2001 Nobelovu cenu míru za „práci za lépe organizovaný a mírovější svět“.
- Od 1.1. 2017 **Antonio Guterres** (Portugalsko)

Hlavní úkoly Generálního tajemníka OSN

- Předkládá témata k projednání VS nebo jinému orgánu OSN
- Upozorňuje RB na situace ohrožující mezinárodní bezpečnost
- Působí jako arbitr ve sporech mezi členskými státy a slouží jako mediátor mezinárodních vyjednávání
- Nemůže jednat samostatně bez podpory a souhlasu členských států

Poručenská rada

- Ustavena Chartou OSN v roce 1945
- Pod správu patřila bývalá **mandátní území** Společnosti národů; území, jež byla odňata poraženým mocnostem po druhé světové válce - Itálii, Japonsku
- Do roku 1994 dosáhla všechna svěřenecká území OSN samosprávy či nezávislost
- Splnila svůj účel, nyní nepracuje, tzv. **spočívá**

Mezinárodní soudní dvůr

- V Haagu
- Zřízen roku 1945 na základě Charty OSN
- Řeší spory mezi státy
- Podává posudky o právních otázkách na žádost oprávněných orgánů

MSD

- Patnáct soudců volených VS OSN a RB
- Voleni na devět let a mohou být znovuzvoleni
- Každé tři roky se ve volbě obnovuje jedna třetina soudců
- Členy soudu nemohou být zároveň dva příslušníci stejného státu

Senáty MSD

- Soudci se usnávají prostou většinou hlasů a v případě rovnosti je rozhodující hlas předsedy
- Ve většině případů zasedá Dvůr v plném počtu
- Kvórum je devět soudců
- Může však pro určité druhy sporů vytvořit menší senáty při minimálním počtu tří soudců.
- Každý rok také tvoří pětičlenný senát, který pak na žádost stran rozhoduje ve zkráceném řízení

Vysoký komisař OSN pro lidská práva

- Nese hlavní odpovědnost za činnost OSN na poli lidských práv
- Jmenován na čtyřleté období
- Podpora a ochrana efektivního uplatňování lidských práv pro všechny lidi bez rozdílu
- Podněcování mezinárodní spolupráce v oblasti lidských práv
- Podpora a koordinace činnosti na podporu lidských práv v rámci OSN
- Účast na formulování nových norem pro lidská práva a podpora ratifikace dohod o lidských právech
- Pověřen reagovat na vážná porušování lidských práv a podnikat preventivní akce
- Od září 2014 je to Jordánec Zaíd Raád Zaíd Husajn

Úřad vysokého komisaře pro lidská práva

- Ústřední orgán OSN pro problematiku lidských práv
- Slouží jako sekretariát Komise pro lidská práva, smluvních orgánů (expertních skupin dohlížejících na plnění dohod) a dalších orgánů OSN pro lidská práva
- Působí i přímo v terénu a poskytuje poradní služby a technickou pomoc

Další orgány OSN zapojené do ochrany LP

- Dětský fond OSN (UNICEF)
- Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO)
- Rozvojový program OSN (UNDP)
- Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)
- Dobrovolnický program OSN (UNV)

Dětský fond OSN – UNICEF

- Hlavní světová organizace pro pomoc dětem
- Trvale pracuje ve více než 190 zemích
- Založen byl v roce 1946, původně jako Mezinárodní dětský fond neodkladné pomoci (**United Nations International Children's Emergency Fund**) pro pomoc dětem, postiženým 2. světovou válkou
- Od roku 1953 se UNICEF (již pod názvem **United Nations Children's Fund**) stal trvalou součástí OSN, zkratka UNICEF zachována
- Programová pomoc strádajícím dětem celého světa
- Krizová pomoc v situacích katastrof

Dlouhodobé programy UNICEF

- **Zdraví a výživa**
- **Nezávadná voda, hygiena a sanitace**
- **Vzdělávání**
- **Ochrana dětí**
- **Krizová pomoc v situacích katastrof**

Humanitárních krize

- Středoafriická republika, Sýrie, Jižní Súdán, Afghánistán, Somálsko, Jemen či Kolumbie....
- Cca 50 zemí
- 59 milionů dětí
- Somálsko, Demokratická republika Kongo, Afghánistán, Barma či Jemen

CÍLE PRO ROK 2018

Podle zprávy Humanitarian Action for Children 2018

Celkový přehled plánovaných výsledků UNICEF v oblastech humanitárních krizí, včetně objemu finančních prostředků potřebných pro zajištění všech programů pomoci.

CELKOVÁ ČÁSTKA:

3,6 miliardy

JE TŘEBA POMOCI:

82 milionům lidí

VČETNĚ:

48 milionů dětí

DO:

51 zemí

Jak bude pomoc rozdělena*:

*Rozdíl v součtu je dán zaokrouhlováním. Pomoc na boj s HIV a AIDS tvoří 0,1 % z celkového objemu a kvůli zaokrouhlování není uvedena v grafu.
**Zahrnuje pomoc v různých oblastech, např. osvětlové programy zaměřené na potravinovou soběstačnost a odpovědné rodičovství.

Jak konkrétně bude UNICEF v roce 2018 pomáhat:

VÝŽIVA

4,2 milionu dětí vyléčíme z akutní těžké podvýživy

ZDRAVÍ

10 milionů dětí proočkujeme proti spalníčkám

VODA, HYGIENA A SANITACE

35,7 milionům lidí získá přístup k nezávadné vodě a hygienickému zázemí

VZDĚLÁNÍ

8,9 milionu dětí nově zapsáno ve formálním či neformálním vzdělávání

OCHRANA DĚTÍ

3,9 milionu dětí získá přístup k psychosociální pomoci

HIV A AIDS

231 400 lidem poskytneme osvětu, testy a léčbu

HOTOVOSTNÍ DÁVKY V NOUZI

1,8 milionu lidí obdrží finanční pomoc

Práva dětí

- **75 miliónům dětí je odpíráno právo získat základní vzdělání**
- **Více než 200 miliónů dětí vykonává dětské práce jako jsou práce ve zdraví rizikovém prostředí, dětská prostituce, nebezpečná práce v dolech apod.**
- **Odhaduje se, že každý rok je v Africe prováděna ženská obřízka až na 3 miliónech dívek ve věku od 9 do 18 let**

UNESCO

- Vzdělání
- Přírodní vědy
- Sociální a humanitní vědy
- Kultura
- Komunikace a informace

Projekty UNESCO

- Šíření gramotnosti
- Odborné a školicí programy
- Programy mezinárodní vědní spolupráce, propagaci nezávislých médií a svobody tisku
- Regionální a kulturní historické projekty
- Propagace kulturní různorodosti
- Dohody mezinárodní spolupráce v oblasti kulturního a přírodního dědictví a ochrany lidských práv
- Pokusy vyrovnat rozdíly v možnosti využití digitálních technologií ve světě

Rozvojový program UNDP

- Speciální instituce OSN
- Vytvořená v roce 1966
- Odpovídá za řízení a koordinaci rozvojových projektů a poskytování technické pomoci
- Pomáhá při průzkumu nerostných zdrojů při vyhodnocování průmyslového, obchodního a vývozního potenciálu, v transferu technologií, při profesním vzdělávání a při programech ekonomického a sociálního plánování

UNHCR

- Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
- Od roku 2016 Filippo Grandi (Itálie)
- Organizace byla založena Valným shromážděním OSN 14.12. 1950
- Organizace pomohla více než 50 milionům uprchlíků ve světě
- Obdržela v letech 1950 a 1981 Nobelovu cenu míru

Stěžejní dokumenty

- Úmluva o právním postavení uprchlíků r.1951
- Protokol týkající se právního postavení uprchlíků r. 1967
- Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti r. 1954
- Úmluva o omezení případů bezdomovectví r. 1961

UNV

- Program dobrovolníků OSN
- Působí v téměř 150 zemích světa
- Vznikl v roce 1970

Podmínky programu UNV

- Základním předpokladem je odborná kvalifikace a několikaletá praxe
- Běžně se smlouvy uzavírají na dva roky s výjimkou krátkodobých volebních, humanitárních a podobných operací
- Dobrovolníci dostávají skromný měsíční příspěvek na pokrytí základních osobních potřeb

Úmluva o právech dítěte

- Je mezinárodní konvence stanovující občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní práva dětí
- Přijata Valným shromážděním OSN 20.11. 1989
- Dodržování úmluvy kontroluje Výbor pro práva dítěte OSN (Committee on the Rights of the Child)

Úmluva o právech dítěte

- K dnešnímu dni zavazuje 193 států světa, čímž se nemůže pochlubit žádná jiná lidskoprávní smlouva (pouze Somálsko a USA Úmluvu zatím neratifikovaly)
- Úmluva podrobně a moderně upravuje řadu oblastí života dítěte od situace v rodině a výchovy přes práva na vzdělání, svobodu projevu až po zákaz zneužívání dětí, dětské prostituce či verbování do armády

Rada Evropy

- Byla založena 1949, je nejstarší politickou organizací na kontinentu
- Sdružuje 47 zemí, sídlo má ve Štrasburku
- Ochrana lidských práv, parlamentní demokracie a zákonnosti
- Rozvoj celoevropských hodnot ke standardizaci sociálních a právních postupů členských zemí

Politické cíle Rady Evropy

- **Vídeňský summit** v říjnu 1993 - vytyčil nové politické cíle organizace
- Hlavy států a vlády zde představily Radu Evropy v roli ochránce demokratické bezpečnosti, založené na lidských právech, demokracii a zákonnosti.
- **Demokratická bezpečnost**, která je základním doplňkem bezpečnosti vojenské, je předpokladem stability a míru na evropském kontinentu
- V průběhu 2. summitu ve Štrasburku v říjnu 1997 přijaly hlavy států a vlád akční plán k posilování činnosti Rady Evropy ve čtyřech oblastech: demokracie a lidská práva, sociální soudržnost, bezpečnost občanů a demokratické hodnoty a kulturní různorodost

2. Summit Rady Evropy

- Ve Štrasburku v říjnu 1997
- Akční plán k posilování činnosti Rady Evropy ve čtyřech oblastech:

demokracie a lidská práva

sociální soudržnost

bezpečnost občanů a demokratické hodnoty

kulturní různorodost

Instituce Rady Evropy

- Výbor ministrů
- Parlamentní shromáždění
- Kongres místních a regionálních orgánů
- Komisař pro lidská práva
- Evropský soud pro lidská práva

Komisař pro lidská práva

- Je volen parlamentním shromážděním
- Rozvíjí výchovu k lidským právům a informovanost o lidských právech ve členských státech
- Zjišťuje případné nedostatky v právním systému a praxi členských států s ohledem na dodržování lidských práv
- Pomáhá rozvíjet účinné dodržování a plné užívání lidských práv tak, jak jsou zakotveny v různých dokumentech Rady Evropy
- Na základě svého mandátu zjišťuje nedostatky v legislativě i praxi členských států
- Spolupráce s národními ombudsmany

Evropský soud pro lidská práva

- Mezinárodní soudní instituce též nazývaná Štrasburský soud
- Právním základem její činnosti je Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (1950)
- Stížnost může podat jak jednotlivec, tak skupina, nevládní organizace nebo stát

Evropský soud pro lidská práva – podmínky projednávání

- Poslední rozhodnutí ve věci nesmí být starší 6 měsíců
- Nesmí být zároveň projednávána jiným justičním orgánem
- Nesmí být anonymní
- Musely být vyčerpány všechny opravné prostředky v rámci dané země

Ustanovení

- ESLP ustanovila Rada Evropy v roce 1959
- K soudu původně patřila ještě Evropská komise pro lidská práva. Jejím úkolem bylo předběžné prošetřování a eventuálně řešení stížností. V roce 1998 byla však její činnost ukončena.
- Úředními jazyky soudu jsou angličtina a francouzština

Předmětem stížnosti je rozsudek

- Pokud je předmětem stížnosti rozsudek, pak se mezi tyto opravné prostředky nepočítá mimosoudní řešení, povolení obnovení soudního řízení a žádost o milost či prominutí trestu
- Stěžovatel je tedy nemusí využít a může se na Štrasburský soud obrátit

Jak soud funguje

- ESLP je mohutnou institucí
- Každý členský stát Rady Evropy v ní má jednoho zástupce, přičemž jeho národnost není rozhodující
- Každý soudce může být na ESLP dosazen pouze jednou
- Funkční období je devět let

Na co si stěžujeme?

- Častým předmětem stížností z České republiky jsou průtahy soudního řízení a diskriminace všeho druhu
- Stěžovatelé se pro náročnost celého procesu obrací často nejdříve na Veřejného ochránce lidských práv - ombudsmana

Evropská úmluva o ochraně základních lidských práv a svobod

- Dokument sepsaný na půdě Rady Evropy
  - má užší působnost než LZPS, chrání především občanská a politická práva
  - zakládá soud pro lidská práva, na který se mohou signatáři obracet v případě porušení

Povinnosti státu vyplývající z čl. 2 Úmluvy (právo na život)

- Porušení práva na život je i to, pokud není dostatečně projednána něčí smrt
- Pokud někdo uteče ze země, kde mu hrozí trest smrti a požádá v jiné zemi o azyl, tato země ho nemůže vydat, pokud lze předpokládat, že by byl popraven
- Právo na život jako status negativus – stát do něj nesmí nijak zasáhnout, v případě, že do něj zasáhne, musí se tento zásah prošetřit
- Status positivus – stát má zabezpečit, aby byl život chráněn

Právo na respektování a na ochranu soukromí, obydlí a korespondence

- 2 polohy
  - Poloha negativní – nezasahovat
  - Poloha pozitivní – aby stát svou legislativní činností chránil práva

Evropská sociální charta

- Mezinárodní smlouva o sociálních a hospodářských právech
- Ratifikovaná členskými státy Rady Evropy
- 18. října 1961 v Turínu

Liga lidských práv ČR

- Lidskoprávní problémy soudnictví
- Zneužití moci policie
- Práva lidí s postižením
- Práva dětí

Práva lidí s postižením

- Snaha o **efektivní a úplnou implementaci** Úmluvy OSN o práva osob se zdravotním postižením.

Bojují proti:

- **systemu zbavování a omezování způsobilosti k právním úkonům,**
- Zbytečnému umístování osob s duševním postižením v ústavech sociální péče a psychiatrických léčebnách,
- **segregaci ve vzdělávání,**
- porušování práva na osobní svobodu a ponižujícímu zacházení v zařízeních, kde dochází k zbavení osobní svobody.

Metody

- Spolupráce s **Centrem advokacie duševně postižených**
- **Školení** pro zástupce veřejné správy, sociální pracovníky apod.
- **Zastupování osob** s postižením před českými i mezinárodními soudy v zásadních případech.
- **Spolupráce na reformách** s ústředními orgány státní správy.

Metody

- **Připomínkování zákonů**, které se týkají lidí se zdravotním postižením.
- **Publikace odborných analýz**, systémová doporučení, manuály pro veřejnost

Zneužití moci policie

- **Prosazování vzniku nezávislého kontrolního orgánu**, jenž by prošetřoval stížnosti a trestní oznámení na práci policistů a strážníků
- Řeší případy **policejního násilí** a zneužívání pravomocí
- Ve strategických případech bojují **proti porušování práva na shromažďování a svobody projevu**

Lidskoprávní problémy soudnictví

- Podpora změn, které vedou ke kvalitnějšímu chodu justice
- Obrana proti soudním průtahům
- Posílení práv obětí v trestním řízení
- Zajištění bezplatné právní pomoci

Metody

- **Zastupování** před českými i mezinárodními soudy
- **Připomínkování zákonů**, které se týkají fungování soudů a činnosti soudních znalců
- **Příprava seminářů** pro soudce

Vláda ČR a lidská práva

- Petr Mareš

15. července 2002 – 4. srpna 2004

místopředseda vlády pro výzkum a vývoj, lidská práva a lidské zdroje

- Džamila Stehlíková

9. ledna 2007 – 23. ledna 2009

ministerně pro lidská práva a národnostní menšiny

ČR

- Michael Kocáb

23. ledna 2009 – 29. března 2010

ministr pro lidská práva a národnostní menšiny

- Jiří Dienstbier

29. ledna 2014 - 30.11.2016

ministr pro lidská práva a rovné příležitosti

- Jan Chvojka

1.12. 2016 – volby 2017

ministr pro lidská práva a rovné příležitosti

Ombudsman ČR

- Stížnosti na úřady
- Ochrana osob omezených na svobodě
- Diskriminace
- Sledování vyhoštění cizinců
- Mgr. Anna Šabatová, Ph. D.

Stížnosti na úřady

- Má právo nahlížet do úředních či soudních spisů
- Žádat úřady o vysvětlení
- Může bez ohlášení provádět místní šetření apod.
- Díky těmto pravomocem dokáže důkladně analyzovat problém, odhalit jeho příčiny a navrhnout řešení

Ochrana osob omezených na svobodě

- Ochránce provádí preventivní systematické návštěvy míst, kde jsou nebo mohou být lidé omezeni na svobodě
- Snaží se zajistit respektování jejich základních práv a posílit jejich ochranu před tzv. špatným zacházením

Diskriminace

- Odlišné, právem zakázané zacházení s lidmi ve vymezených, srovnatelných situacích na základě různé rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, víry, náboženského vyznání a světového názoru

Diskriminace

- Činnost veřejného ochránce práv jako tělesa pro rovné zacházení stojí na **3 pilířích**:
  - **Informovat**
  - **Vzdělávat**
  - **Pomáhat**

Informovat

- Vydává doporučení a stanoviska určena široké veřejnosti
- Vyjadřuje se ke konkrétním projevům diskriminace ve společnosti
- Vydává doporučení, jak se takového jednání vyvarovat
- Stěžejní aktivitou je provádění výzkumu
- Konečnou aktivitou je vydávání stanovisek

Vzdělávat

- Tematické semináře, workshopy a tréninky určené neziskovým organizacím, státní správě, zaměstnavatelům a poskytovatelům služeb
- Ve spolupráci s Právnickou fakultou Masarykovy univerzity vede Kliniky antidiskriminačního práva – výuku pro studenty studijního oboru Právo a právní věda

Pomáhat

- Obětem diskriminace
- Každá osoba má právo se na ochránce bezplatně obrátit se svým problémem souvisejícím s diskriminací
- Poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodů diskriminace
- Spolupracuje s neziskovou organizací Pro bono aliance , která může zprostředkovat bezplatnou právní pomoc nemajetným obětem diskriminace

Sledování vyhoštění cizinců

- Zajistit respektování práv zajištěných a vyhošťovaných cizinců
- Zajistit dodržování mezinárodních závazků České republiky v oblasti zajišťování a vyhošťování cizinců
- Zvyšovat standard zacházení s vyhošťovanými osobami
- Posilovat ochranu zvláště zranitelných osob, jako jsou např. nezletilí bez doprovodu, zdravotně postižení, oběti sexuálního násilí, oběti mučení nebo jiné formy násilí či žadatelé o mezinárodní ochranu
- Působit preventivně

Návratová směrnice

- Směrnice EP ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí
- Směrnice ukládá členským státům povinnost zavést účinný systém pro sledování nuceného navrácení
- V České republice se dohledovým místem nad dodržováním práv cizinců zakotvených v této směrnici stal veřejný ochránce práv

Úrovně ochrany lidských práv v EU

- Národní – LZPS, ombudsman, národní soudy
- Unijní – Evropská unie
- Regionální – Rada Evropy
- Univerzální – OSN

Vývoj v EU

- Listina základních práv EU, která nabyla účinnosti 1. 12.2009 v rámci Lisabonské smlouvy
- **Listina základních práv EU**
  - o Důstojnost
  - o Svobody
  - o Rovnost
  - o Solidarita
  - o Občanská práva
  - o Soudnictví

Evropský veřejný ochránce práv

- Volen evropským parlamentem na dobu 5 let
- Šetří stížnosti na nesprávný postup orgánů Evropské unie, nesmí však přezkoumávat jednání soudů
- Zabývá se zejména administrativními nesrovnalostmi, nepoctivostí úředníků, diskriminací, zneužitím pravomoci, odmítnutím poskytnutí informací, zbytečnými průtahy
- Šetření může zahájit na návrh i z vlastní iniciativy
- Stížnosti mohou podávat fyzické a právnické osoby, které jsou občany EU a mají bydliště v některém z členských států

Některé dokumenty EU

- Evropská úmluva o odškodňování obětí trestných činů
- Evropská rámcová úmluva na ochranu menšin
- Evropská úmluva o výkonu práv dětí
- Evropská sociální charta
- Evropský výbor proti mučení
- Evropská charta regionálních či menšinových jazyků